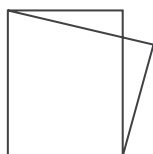


Tværprofessionelt samarbejde mellem autonomi og styring

John Matthias Gulløv,
chefkonsulent, ph.d.,
Professionshøjskolen
UCC



Begreberne *profession og tværprofessionelt samarbejde* har spillet en central rolle i de senere års uddannelsesreformer. Med afsæt i Ove Kaj Pedersens argument om, at der sker et skift fra velfærdsstat til konkurrencestat, belyser artiklen, hvordan professionernes autonomi svækkes gennem stærkere styring, og hvordan tværprofessionelt samarbejde samtidig giver stat og kommuner mulighed for at finde fleksible løsninger, når styringssystemerne kommer til kort. Med eksempler fra antropologiske deltagerobservationer viser forfatteren, hvordan professionelle på forskelligvis i praksis tilpasser sig til konkurrencestatens komplekse krav, og hvordan det bliver stadigt vanskeligere for de professionelle at opretholde en fælles professionsetos.

”Tværprofessionelt samarbejde”

Begrebet *tværprofessionelt samarbejde* er et forholdsvis nyt og ubeskrevet fænomen, som indtager en central rolle i nyere diskussioner af professionernes arbejde og udvikling. Det er selvfølgelig ikke nyt, at mennesker med forskellig faglig og institutionel baggrund arbejder sammen. Men som begreb har tværprofessionelt samarbejde en bestemt betydning. Det er ikke kun en anden måde at betegne samarbejde mellem professioner. Det har en helt særlig politisk historie.

I denne artikel undersøges tværprofessionalisme med afsæt i begrebets tilblivelseshistorie for at vise, hvordan tværprofessionalitet ikke bare handler om samarbejde, men nøje knytter an til bestemte former for politisk styring, som også har konsekvenser for samarbejde i praksis. Hensigten er således at vise,

hvordan fænomenet indgår i en bestemt historisk og samfundsmæssig kontekst som indebærer, at professionernes traditionelle rolle i samfundet er under opbrud. Artiklen bygger bl.a. på forfatterens deltagerobservationer fra Undervisningsministeriets reformarbejde fra 1995 til 2002 og fra et feltarbejde på en skole fra 2011 til 2012.

Undervisningsministeriets genopdagelse af begreberne profession og tværprofessionelt samarbejde

Begrebet tværprofessionelt samarbejde går tilbage til slutningen af 1990'erne, hvor Undervisningsministeriet var i gang med at forberede en helt ny lov om Mellemlange Videregående Uddannelser (MVU). Forfatteren var ansat som embedsmand i Undervisningsministeriets afdeling for videregående uddannelser i perioden 1995 til 2001, og deltog blandt andet i det lovforberedende arbejde, herunder i de drøftelser, der afsøgte mulighederne for at finde en samlende betegnelse, der kunne karakterisere MVU uddannelserne. I forlængelse af et antropologisk forskningsprojekt på Danmarks Lærerhøjskole (1992-94) om politiske værdier og kampe om folkeskolens fremmedsprogsundervisning gav ansættelsen i ministeriet mulighed for at følge de forhandlinger, udredninger og beslutningsprocesser som fandt sted uden for offentlighedens kendskab. Ikke mindst var det bemærkelsesværdigt at iagttage, hvordan toneangivende dele af embedsværket i praksis gav reformprocesser retning og vægt ved at udpege eller konstruere de problemkomplekser, der krævede politisk handling. Forud for MVU-loven 2000 var MVU-området blot en løs samling af individuelle uddannelser uden for universitetsloven, der blev administreret i ministeriets Universitets-

afdeling. Ingen havde indtil da bekymret sig om, at disse uddannelser ikke havde et fælles lovgrundlag, eller at de blev udbudt på forskellige institutionstyper. Der var heller ikke nogen, der havde spurgt til, om MVU uddannelser havde noget til fælles, eller om de burde have det.

I slutningen af 1990'erne blev Universitetsafdelingen nedlagt og Undervisningsministeriet blev omorganiseret i en institutions- og uddannelsesstyrelse og MVU og KVVU (korte videregående uddannelser) havnede i en afdeling for videregående uddannelser i den nyoprettede uddannelsesstyrelse. Eftersom ansvaret for forskning og administration af universitetsuddannelserne i 1998 var blevet overført til det daværende Forskningsministerium, blev det nu en organisatorisk ambition i det amputerede Undervisningsministerium at etablere en samlet og synlig lovgivning for de korte- og mellemlange uddannelser, der hidtil kun havde spillet en marginal rolle ift. universitetsuddannelserne. Det var som led i dette arbejde med at profilere MVU-uddannelserne, at begreberne professionsuddannelser og professionsbacheloruddannelser begyndte at optræde som betegner for et lovkompleks, der kunne adskille de mellemlange uddannelser fra såvel de korte som lange videregående uddannelser.

Professionsbegrebet kom herefter til at spille en central rolle i Undervisningsministeriets argumenter for at bringe MVU-uddannelserne sammen; først i Centre for Videregående Uddannelser fra år 2000 og siden i professionshøjskoler fra år 2008. Reformerne blev drevet af Undervisningsministeriets institutionsstyrelse og var primært begrundet i

styrelsens ønske om at effektivisere institutionsdrift gennem økonomistyring. Institutionsreformerne blev udviklet i samspil med ministeriets uddannelsesstyrelse, som var ansvarlig for at levere de indholds- og kvalitetsmæssige begrundelser for institutionsammenlægningerne. Her kom tværprofessionelt samarbejde, professionsbachelor-titel og forskningstilknøytning til universiteterne til at spille en vigtig rolle som argumenter for, hvordan institutionsreformerne kunne skabe øget kvalitet. Det involverede også argumentet om, at reformerne skulle være med til at sikre, at fremtidens professionelle kunne samarbejde. I forbindelse med reformer af pædagog- og læreruddannelserne i 2007 blev et tværprofessionelt modul tillige skrevet ind i bekendtgørelserne og understregede dermed det rationale som var lagt til grund for institutionsreformerne.

Som det fremgår er begrebet om tværprofessionelt samarbejde vævet sammen med den politisk administrative historie og de styringsmæssige forandringer, der er sket gennem de seneste 20 år. Det er mit argument, at netop fordi de politisk administrative interesser var medvirkende til at gøre begrebet tværprofessionelt samarbejde betydningsfuldt, har det også haft konsekvenser for, hvad fænomenet betyder i dag. Som antropologen og filosofen Bruno Latour har vist i sin analyse af 'forklaringspolitik', så har forskellige forklaringer forskellig styrke og gennemslagskraft (Latour, 1988). Valget af betegnelser for uddannelsesreformen er således ikke uden betydning. De relaterer direkte til de forklaringer og begrundelser, som er drivkraften for de politiske beslutningsprocesser. Eller med sociologerne Boltanski og Thévenots teori om retfærdiggørelsesregimer

(Boltanski & Thevénot, 2006) så kan valget af begreber være afgørende for, hvordan man søger at retfærdiggøre bestemte handlinger og altså i denne sammenhæng, hvordan man retfærdiggjorde uddannelsesreformerne.

I forlængelse af Boltanski og Thevenóts argument kan man konstatere, at de styringsmæssige begrundelser for reformerne af de mellemlange videregående uddannelser som embedsmændene oprindeligt lagde til grund var vanskelige at retfærdiggøre ud fra et alment retfærdiggørelsesregime. Den forklaringspolitiske styrke ved at introducere det tværprofessionelle var derimod langt stærkere fordi samarbejdsproblemer talte mere direkte til mere almene erfaringer og utilfredsheder med stive og uflexible professioner og myndigheder. I en vis forstand har tværprofessionalisme som retfærdiggørelsesstrategi den konsekvens, at professionernes rolle som uafhængige og selvrådende med eget ansvarsområde svækkes for i stedet at være defineret af specifikke systemudpegede opgaver og ansvar.

Tværprofessionalisme – fra velfærdsstat til konkurrencestat

Statsforsker Ove Kaj Pedersen har i sin bog *Konkurrencestaten* (Pedersen, 2011) analyseret forandringstendenser i det danske samfunds organisation og har beskrevet udviklingen som et skift fra velfærdsstat til konkurrencestat ikke mindst influeret af globaliseringen. Konkurrencestaten er i hans udlægning udtryk for en tilpasning til en virkelighed, som i stigende grad har gjort det vanskeligt at opretholde forestillingen om velfærdsstaten som en harmonisk kollektiv enhed styret af et sæt fælles værdier (Pedersen, 2011).

Et års tid før hans bog udkom, gav han ved et ledelsesseminar i regi af Professionshøjskolen UCC udtryk for, at han forventede, at professionerne gradvis ville blive overflødiggjort og erstattet af jobfunktioner, som ville bygge på specifikke job- og funktionsbeskrivelser. Dermed ville ansatte med forskellige uddannelsesbaggrunde i fællesskab skulle løfte et ansvarsområde, men samtidig ville professionerne miste deres distinkte profiler, funktioner og privilegier i samfundet.

Der er en åbenbar uoverensstemmelse mellem begrundelserne bag uddannelsesreformernes målsætning om at styrke professioner og tværprofessionelt samarbejde, og Pedersens vurdering af, at professionerne er på vej til at miste deres fodfæste i konkurrencestaten. Denne uoverensstemmelse kan ses som udtryk for, at der er et igangværende paradigmeskift i den uddannelsespolitiske tænkning, som går igen i ministeriets organisatoriske opdeling. I lyset af dette paradigmeskift forstår man, at den centrale rolle professionsbegrebet spillede i uddannelsesreformerne, udsprang af en traditionel uddannelsesforståelse som adskilte sig fra de nye styringsorienterede paradigmer som var under udvikling. Med opdelingen af ministeriet i en uddannelses- og en institutionsstyrelse betød paradigmeskiftet et skel mellem en traditionel fag- og professionstænkning og ny mere instrumentel styringsteknologi. Det betød, at embedsmænd i de to styrelser skulle samarbejde ud fra væsensforskellige paradigmer. Denne opdeling af undervisningsministeriet i forskellige sagsbestemte styrelser var helt i tråd med den udvikling, som ifølge Pedersen peger frem mod en konkurrencestat, hvor "den offentlige sektor

styres på grundlag af flere gensidigt konkurrerende værdier – juridiske såvel som økonomiske og professionelle" (Pedersen, 2011: 291). Et væsentligt træk ved overgangen til konkurrencestaten er således ifølge Pedersen, at "offentlige organisationer organiseres efter flere konkurrerende organisationsmodeller" (ibid.).

Det er således nærliggende at se professionsbegrebets betydning og tilblivelseshistorie ikke som en samlet ministeriel satsning på professioner, men som udtryk for, at ministeriets lovgivning allerede i slutningen af 1990'erne var baseret på konkurrerende værdier, og at reformerne og omorganiseringen af ministeriet havde dobbeltformål og -rationaler, som var ukoordinerede og konkurrerende. Det, som institutionsstyrelsen repræsenterede, var således netop det, som Pedersen betegner som de juridiske og økonomiske værdier til forskel fra de mere professions- og uddannelsesfaglige, der havde stået stærkere før opdelingen af ministeriet.¹

Undervisningsministeriets argumenter for at styrke tværprofessionelt samarbejde havde afsæt i uddannelsesstyrelsens mere tilbageskuende fokus på professioner som mere eller mindre autonome forvaltere af velfærdsområderne. Uddannelsesstyrelsens bidrag til reformerne var således rettet mod at rehabilitere de professioner, der var udsat for ekstern kritik dels ved at søge kvalitetsløft af uddannelserne og dels ved at imødegå kritikken af professionernes indbyrdes territorial konflikter. Især det sidste var vigtigt i forbindelse med lancering af det tværprofessionelle samarbejde som et fagligt mål, der fx skulle bidrage til at pædagoger og lærere

Begrebet om tværprofessionelt samarbejde er vævet sammen med den politisk administrative historie og de styringsmæssige forandringer, der er sket gennem de seneste 20 år.



kunne arbejde på skolerne, hvad der ellers i lærerforeningens optik alene var et ansættelsesområde for lærere. Det tværprofessionelle blev således i uddannelsesstyrelsens optik en slags bro over de kløfter, der var mellem professioner og velfærdsinstitutioner – og et led i argumenterne om, at uddannelses- og institutionsreformerne ville forbedre praksis i velfærdsinstitutionerne. Dermed var det tværprofessionelle led i en symbolsk kamp som både omfattede forholdet mellem professioner og spørgsmål om professionsuddannelsernes vidensgrundlag (Gulløv, 2003).

Imidlertid var de politiske rationaler for at etablere institutionsstyrelsen af en helt anden karakter. Her var der et stærkt ønske om at give plads til direkte indgriben i den juridiske og økonomiske styring af institutioner – den såkaldte mål og rammestyling. Den stadig større

vilje til at lægge hovedvægten på mål- og kontraktstyring betød at måle- og afrapporteringsmetoder i stigende grad blev bærende elementer i dokumentation af kvalitet og målopfyldelse, og at uddelegering af ansvar til professionerne tilsvarende blev mindre vigtig i takt med, at kvalitetssystemerne blev hovedprincippet i ministeriets tilsynsførelse. Dette var sammen med en mere systematiseret brug af eksterne evaluerings- og akkrediteringssystemer med til at overflødiggøre ministeriets faglige tilsyn og altså de dele af ministeriet som byggede på uddannelsesfaglig indsigt og viden.

Professioner mellem gamle og nye paradigmer

I forhold til disse nye styreformer er professioner, der bygger på de klassiske kriterier for at være professioner, en utidssvarende organisationsform. Kriterierne for at hævde professions-

status handler om, hvorvidt professionen har et fælles teoretisk vidensgrundlag som reference for professionsudøvelsen, om der er fælles uddannelse, og en formel eksamination som er forudsætningen for at fungere som professionel, og om der er et fælles etisk kodeks for professionens virke. Dertil kommer, at professioner skal varetage serviceopgaver på vegne af staten og være i stand til at opretholde en professionel autonomi (Evetts, 2014). Professioner, der i større eller mindre grad fastsætter deres egne uafhængige standarder, kan imidlertid ikke være så smidige og fleksible, som de nye styringsmetoder tilsiger. Tværtimod vil de med et kollektivt etisk kodeks være mere uafhængige og resistente over for politisk styring, hvilket gør det vanskeligere for staten og politikerne at navigere mellem konkurrerende krav, hensyn og løsningsmodeller.

Det tværprofessionelle blev således i uddannelsesstyrelsens optik **en slags bro over de kløfter, der var mellem professioner og velfærdsinstitutioner** – og et led i argumenterne om, at uddannelses- og institutionsreformerne ville forbedre praksis i velfærdsinstitutionerne.



Da professionerne i praksis er grundlaget for mange velfærdsinstitutioner, bliver tværprofessionelt samarbejde et middel til at imødekomme statens og politikeres behov for fleksible styringsredskaber, der giver mulighed for at gribe hurtigt og målrettet ind for at kunne agere i forhold til konkurrerende politiske krav og hensyn. I forhold til dette behov er det tværprofessionelle et fleksibelt redskab til tilpasning af velfærdsløsninger, fordi politiske indgreb ikke direkte behøver at kollidere med og udfordre professionernes selvstyre. Til sammenligning viser skolereformen i 2013 og den dermed forbundne konflikt mellem lærere og kommuner som omfattede en længere lockout af lærerne og skolelukninger, hvordan det kan være omkostningstungt for staten at udfordre professionerne.

Man kan således se tværprofessionelt samarbejde på forskellige måder, enten som eksempel på at professionelle med forskellig baggrund går sammen om at løse uløste udfordringer i velfærdsstaten, eller som eksempler på, at staten kompenserer taktisk for, at professionerne og statens institutioner er historisk funderede og uflexible ved at skærpe styringen og lave mere specifikke krav til, hvordan arbejdet i og på tværs af statens og kommunernes institutioner skal udføres.

De tværprofessionelle samarbejdsformer fremstår særligt brugbare, netop fordi de gør det muligt for politikere at bygge bro mellem velfærdssystemets forskellige myndigheder og institutioner uden at gennemføre radikale ændringer

i velfærdssystemet. Dermed giver tværprofessionelle satsninger staten en række fleksible muligheder for at definere funktionelle mål for specifikke opgaveløsninger; uafhængighed af de enkelte professioners ansvars- og kompetenceområder; handlemuligheder uden gennemgribende reformer og; anledninger til at udfordre og påvirke professionernes autonomi og grænse-dragning. Denne tolkning er på linje med det, Latour (1993, 2007) har kaldt et produktivt paradoks mellem på den ene side de moderne institutioners tilbøjelighed til at ordne verden i distinkte enheder og institutioner og samtidig være nødt til at forholde sig til de komplekse og kaotiske sammenhænge, som går på tværs. Det produktive paradoks gælder imidlertid også i de professionelles egen praksis,

fordi professionernes centrale hovedopgaver tilsvarende udfordres af problemer, der i praksis går på tværs af eller ligger uden for de professionelles afgrænsede opgaver og ansvar.

Professionelles orienteringer og samarbejder i praksis

Når man kigger på institutionsniveau, kan man iagttage, at konkurrence mellem forskellige paradigmer for styring og professionspraksis også har sat sig igennem i vurderingen af professionelle indsatser og konkrete tværprofessionelle samarbejder i praksis. Inden for samme profession kan man finde professionelle, der læner sig op ad forskellige paradigmer i prioriteringen og udførelsen af deres professionelle hverv. Det fremgik af et etnografisk feltarbejde på en skole i 2011 til 2012 i et mindre bysamfund (Gulløv, 2015). Feltarbejdet havde til formål at belyse professionelles udfoldelse af dømmekraft – det vil sige, hvordan de opfattede deres professionelle opgaver og ansvar. Den daglige deltagelse i skolens liv gav mulighed for at følge, hvordan de professionelles prioriteringer blev til i mødet med mange forskellige aktører og hensyn.

Studiet belyste således, hvordan de professionelle var optaget af at læse og vurdere de mange forskelligartede opgaver en skole rummer, men også hvordan de professionelle hver især lavede forskellige prioriteringer i praksis. Hvor nogle fx var særligt fokuserede på at styrke enkelte børns trivsel og udvikling med særlig opmærksomhed på udsatte børn, var andre mere optaget af at få de sociale fællesskaber til at fungere. Andre igen prioriterede den faglige kunnen højest og lagde vægt på prøver og test som vigtige indikatorer

for såvel elevernes som deres egen indsats. Atter andre brugte megen tid på at få skolens organisatoriske rammer til at fungere gennem forhandling af normer for arbejdets udførelse. Disse forskellige vægtninger kunne også ses i de tværprofessionelle samarbejder, hvor fx et netværk af pædagoger, lærere og socialrådgiver samlede sig om at løfte de psykosociale udfordringer, der knyttede sig til udsatte børn, mens forskellige faglærere fandt sammen om særligt faglige forløb.

I forhold til nærværende diskussion var det interessante imidlertid, at disse forskellige prioriteringer ikke stod lige, skønt alle erkendte, at alle disse forhold var centrale for skolens virksomhed. Det kom fx frem i et eksempel fra undersøgelsen på et tværprofessionelt samarbejde, som var opstået med afsæt i en fælles erkendelse af behovet for at styrke de psykosociale indsatser overfor udsatte børn. Her fungerede et samarbejde mellem lærere, pædagoger, socialrådgivere og familierapeuter på tværs af de formelle organisatoriske mål og rammer til at forberede indstillinger til socialforvaltningen om udsatte og sårbare børn. Samarbejdet var uformelt og foranlediget af konkrete hændelser og bekymringer som de professionelle ikke altid selv kunne vurdere betydningen af. Gennem uformelle tværprofessionelle samtaler opbyggede deltagerne "referencefællesskaber" (Gulløv, 2015) om forløb og sammenhænge i de enkelte børns situation, der gjorde det muligt for netværket samlet set at handle på et mere kvalificeret grundlag og med større sikkerhed anviser veje for professionelle indsatser. Udviklingen af referencefællesskaber på tværs af professionerne bidrog således til at etablere et fælles

grundlag for samarbejdet. Men dette fælles grundlag var samtidig udtryk for en professionel autonomi, som stod i modsætning til mere instrumentelle forståelser af, hvornår tværprofessionelle samarbejder var ønskelige.

Det tværprofessionelle samarbejde i eksemplet var særdeles succesfuldt målt på, at de indstillinger, der blev sendt til kommunen, var så velunderbyggede, at de meget ofte blev efterfulgt af socialforvaltningen. Alligevel så socialforvaltningen med skepsis på samarbejdet mellem socialrådgiverne og lærerne på skolen, fordi kommunens udgifter til sociale indsatser i skoledistriktet som følge af samarbejdet voksede og endte med at være højere end i kommunens øvrige skoledistrikter.² Som konsekvens af dette besluttede kommunen at trække socialrådgiverne væk fra skolen, hvilket i realiteten indebar, at det tværprofessionelle samarbejde blev bragt til ophør. Dette blev yderligere stadfæstet ved en efterfølgende implementering af en kommunal skolereform, der blev gennemført ud fra et mål om højere faglighed og nedlæggelse af specialklasser for at fremme integration i klasser. I forbindelse med denne omstilling blev yderligere nogle lærere og pædagoger som havde været en del af det tværprofessionelle referencefællesskab opsagt eller forflyttet til andre skoler.

Eksemplet er en illustration af, at krav og forventninger til tværprofessionelle samarbejder er komplicerede og modsætningsfyldte og understreger pointen om, at prioriteringer af det tværprofessionelle samarbejde ikke kun handler om at løse velfærdsstatens opgaver bedre. Det tværprofessionelle kan, som vist i eksemplet, på en gang være succes-

fuldt i forhold til opgaveløsning og en belastning i forhold til det økonomiske grundlag og for myndighederne evne til at fordele og kontrollere ressourcerne. Det dominerende styringsrationale bliver i eksemplet det økonomiske, hvilket får konsekvenser for, hvilke former for tværprofessionelle samarbejder der understøttes. Der er i praksis mange krav om tværprofessionelle samarbejder, men det er ikke alle tværprofessionelle opgaver, der prioriteres, og de, der gør, skal foregå på bestemte og klart definerede præmisser. Det ser man fx i fordringerne om øget samarbejde mellem pædagoger og lærere i folkeskolen. Man kan således se eksemplet som udtryk for, at de professionelle, hverken som professioner eller som tværprofessionelle samarbejder gives særlig stort rum til at definere og prioritere deres indsatser inden for de mål og rammer, som økonomistyringen tilbyder. Både professioner og tværprofessionelle samarbejder bliver derimod set som redskaber til at løse på forhånd definerede opgaver, der bestemmes af staten og kommunerne for at understøtte deres myndighed til at forvalte offentlige ressourcer og opgavedefinitioner.

Konklusion

Det tværprofessionelle er et nyt ideal, der udfordrer det traditionelle billede af professioner som autonome aktører i velfærdsstatens tjeneste. Dermed indgår det som del af et nyt styringsrationale, hvis tilblivelseshistorie sammen med andre politiske og styringsmæssige forandringer kan ses som det, Pedersen betegner som et skift fra velfærdsstat til konkurrencestat. Denne udvikling fra professionsbaseret råderet og definitionsmagt til central forvaltning af ressourcer og opgaver har en parallel i de

professionelles egne udfordringer med og oplevelser af at håndtere dilemmaer i deres praksis og af borgenes oplevelse af at komme i klemme i eller at blive svigtet af velfærdsinstitutionerne. I denne kontekst af konkurrerende værdier og interesser har begrebet været intuitivt meningsfuldt, men især har det tværprofessionelle vist sig at være et smidigt instrument som styringsredskab, fordi det kan fremme professionel fleksibilitet uden, at staten dermed giver afkald på den tætte styring af professionerne. Tværtimod kan det tværprofessionelle defineres ved mål og metoder, som er rettet mod helt specifikke afgrænsede indsatsområder og som kan hjælpe staten til at afværge mere fundamentale kritikker af dens egne institutioner.

Den tværprofessionelle fordring indebærer, at de professionelle egen etik og vidensgrundlag må afbøjes i mødet med andre professioner. Professionerne bliver ikke egentlig opløst eller nedlagt, men de opretholder heller ikke en fuldstændig autonomi. Effekten af statslige krav om tværprofessionelle samarbejder er, at de professionelle fællesskaber udfordres og diversificeres ved at skulle imødekomme forskellige krav om samarbejde med konkurrerende rationaler. De professionelle, som indgår i tværprofessionelle samarbejder, er derfor henvist til at hente legitimitet andre steder end i selve professionsfællesskabet. Det gør dem mere afhængige af myndighedernes definitioner på, hvad der er problem, og hvad der er løsning, hvilket medvirker til, at der opstår forskellige orienteringer og loyaliteter inden for de enkelte professioner (Gulløv, 2015). Samtidig rummer konstruktionen af tværprofessionelle arbejds- og ansvarsopgaver også mulighed for en omstilling, der tager

skridtet videre i retning af at definere og institutionalisere nye velfærdsspecialiseringer, som løsrives fra professionerne og fra de institutioner og organisationer, der tidligere har varetaget opgaver og ansvar.

Tværprofessionelle arbejdsopgaver er derfor blevet en mulighed, som myndigheder kan bruge målrettet til at adressere påtrængende politiske udfordringer. Det tværprofessionelle samarbejde giver mulighed for at bruge målstyring til at udfordre de klassiske professioners autonomi og monopol på privilegier. Imidlertid viser eksemplet, at de professionelle er udfordret af de konkurrerende værdier og interesser, der præger både skolen og konkurrencestaten. Derved bliver de afhængige af ekstern legitimering, hvilket har den effekt, at det svækker deres professionelle autoritet og det fører til professionerne internt præges af konkurrerende værdier og splittelse. Det tværprofessionelle samarbejde er således ikke kun et redskab til at gøre velfærdssystemet mere effektivt og fintmasket i sin måde at varetage og opfange borgernes særlige behov. Det er også et symptom på, at professionerne er historisk forankret i statslige institutioner og arbejdsformer, som er under pres for at honorere modsatrettede krav, de ikke kan opfylde, og det er vidnesbyrd om en usikkerhed om professionernes fremtidige status i konkurrencestaten. En usikkerhed, som allerede har svækket professionernes gennemslagskraft i forhold til at tolke og anbefale, hvordan samfundets mangeartede velfærdsudfordringer løses.

Udviklingen af referencefællesskaber på tværs af professionerne bidrog således til at etablere et fælles grundlag for samarbejdet. Men dette fælles grundlag var samtidig udtryk for en professionel autonomi, som stod i modsætning til mere instrumentelle forståelser af, hvornår tværprofessionelle samarbejder var ønskelige.



REFERENCER

- Boltanski, L. & Thevenot, L. (2006). *On Justification: Economies of Worth*. New Jersey: Princeton University Press.
- Evetts, J. (2003). The Sociological Analysis of Professionalism Occupational Change in the Modern World. *International Sociology*, 18(2), 395-415.
- Evetts, J. (2014). The Concept of Professionalism: Professional Work, Professional Practice and Learning. I *International Handbook of Research in Professional and Practice-based Learning* (pp. 29-56). Dordrecht the Netherlands; New York: Springer Publishing.
- Gulløv, J. 2003: Professionsbachelor og pædagoger i den symbolske kamp. I: Ærø, L. (red), *Pædagogen som professionsbachelor*. PUC. Viborg.
- Gulløv, J. 2015: *Dømmekraft i praksis. En antropologisk undersøgelse af professionelle på en skole*. Forskerskolen i Livslang Læring. Academic Books. Roskilde Universitets Center/Samfundslitteratur.
- Latour, B. (1988). The Politics of Explanation: an Alternative. I: S. Woolgar (Ed.), *Knowledge and Reflexivity, New Frontiers in the Sociology of Knowledge* (pp. 155-177). London: Sage Publications.
- Latour, B. (1993). *We Have Never Been Modern*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Latour, B. (2007). *Reassembling the Social: An Introduction to Actor-Network-Theory*. Oxford: Oxford University Press.
- Pedersen, O. K. (2011). *Konkurrencestaten*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Pokernet, 2013. <https://www.pokernet.dk/forum/tvaerfaglig-samarbejde-vs-tvaerprofessionelt-samarbejde.html>

ENDNOTES

- ¹ I forbindelse med omorganiseringen fastslog daværende departementschef, at ledige stillinger i ministeriet primært skulle besættes af jurister og økonomer. Samtidig nedlagde ministeriet en lang række fagkonsulentstillinger, som hidtil havde stået for ministeriets faglige tilsyn med uddannelserne og sikret, at ministeriet havde faglig indsigt inden for de forskellige uddannelser.
- ² Kilde: interview med socialrådgiver i kommunen.